

Отшелникът, който мечтаеше

за кораб на изкуствата

Ботьо Баракوف пред дома си. Горне е плочата с подпис "Безимен", а в ръцете му новото издание на "Тъй рече Заратустра".

Не може да не сте забелязали каменната къща, кацнала върху високата скала над пътя за Самоков – малко след Панчарево, при останките от крепостта Урвич. Учудващо е, че нейният обитател е още неизвестен за мнозина. И тъжно, че много скоро той ще напусне странната си обител. Казват, че новият и собственик искал да направи тук атракционно заведение. Не ще и дума – мястото е подходящо. Но каквото и да роди фантазията на предприемчивия млад човек, сигурно никога вече домът на скалата няма да бъде така привлекателен, както е днес – все още одухотворен от една светла личност, и както е могъл да бъде, ако се беше осъществила една нейна светла мечта. . .

Каменната обител на „отшелника“. Отзад е скалата, която трябва да стане основа на най-прекрасната художествена галерия. . .

кова нелепо, че не чувствам достатъчно дарба, за да го опиша. Сега човекът държи да ми покаже оправдателния документ „Никакви обезщетения не ми исках, най-ми тежеше да ме смятат без овина вишовец“. Не откривам в думите му озлобление. „Аз съм така устроен – не мога да мразя. Простотриемиям, че има и добри, и лоши хора. Но аврам в бъдещето на човека. Смятам, че Природата, която ни е изправила от четири крака на два, ще си свърши и по-нататък работата. Иа надежда! Не аврам в божества, не им наля свещи. Но ботювтора Природата! И бих запалил свещ на добрия човек!“

ЧУДАЦИ

Малко над каменната къща има още по-висока скала. Нейн въображението на странния отшелник виждало като основа за един прекрасен дом на изкуствата. Най-долу – галерия, която да се използва и като концертна зала. Над нея – изложбена зала. А горе – поме-

щеница за творците. И който си тръгва от този дом, да оставя в него едно свое произведение. . .

Предчувствавам реакцията на мнозина, чийто хоризонт стига навъд около пътника гледище. По горната идея е несравнимо по-скромна от една друга мечта на нейния автор. Кораб на изкуствата! Дълъг 300 метра. С 2500 кабинки, с 800 души скинаж и много зали – концертни, театрални, изложбени, в които да бъде показано най-доброто от древността до наши дни. Мечтатели безумци ли са били ония видни наши артисти, художници, музикари, журналисти, които са викали съвсем реален този плаващ дом на изкуствата, кръгосван средновековни океани и мсрета под флага на Света? И то в най-бедните дни на следвоенна България. Или така ни изглежда днес след последвалите ги години на униформено мислене, на безкрило живуркане?

сал, че къща не хранят. Започнал щедро и безвъзмездно да ги подпомага.

Сигурно му е дошло до гуша от недоумение по този повод, защото без да го питам, обяснява: „Ами творецът трябва да е осигурен, за да е свободен. Иначе всеки може да го купи – и продължава. – Купувал съм много картини. После се запознах и с музиканти – направихме с най-добрите Софийски камерен оркестър – плащах им повече, отколкото плащаха на всички други. Театрална трупа сформирахме. От концерти и спектакли нищо не вземах за себе си. Имах голям апартамент на „Витошка“ 41 и там се събираше да репетира оркестърът. Бях поръчал три големи бурета с по 12 канелки – като дойдат гости, за всеки по една. Кисимов, Иван Димов – колко пъти са идвали и те. Как да ви разкажа какъв е случай, като винаги беше толкова забавно. Колко сме се събирали и в „България“ . . .

Трудно ми е да направя прехода от този разкошен, бохемски в красивия смисъл на немата живот, към аскетичното битие на Ботьо Баракوف в каменната му обител, където и днес няма ток, а вода се носи от долу, от реката.

„Мене не ме радва само аз да имам нещо. Да държа хубава картина само за себе си? Че защо? Нека ѝ се радват повече хора.“

Така че идеята му да създаде с купените произведения на изкуството художествена галерия с още от времето, когато в София не е имало такава. Първо, взема сградата на зъгъла на улиците „Иван Вазов“ и „Левски“, но после я преотстъпва за военна болница. Предлагат му на „Витошка“, където е сега „Хавана“, но не му е по сърце и тръгва да търси подходящо място. Тегли го към Природата (пиша главна буква, за да съм по-близо до смисъла, който влага той в думата). Един ден вижда скалата над Искър и разбира – това е мястото! Ит-

Галерията на скалата остава неосъществена като кораба, но човек като Ботьо Баракوف не можеш обезкуражи. Не можеш спрѣ. Каквото е останало непотвърдено от вандалите, видели тук, докато е бил по затворите, е дарил на родното си село. Там сега ще прави галерия, затам старта багажа си. На скулптора Кирил Анев е поръчал плоча на Достоевски с думите „Красотата ще спаси света“. Припомня ми и Хендел: „Моята цел е не само да доставя удоволствие, а да направя хората по-добри“. Всички тези слова ми звучат като откровения на Ботьо Баракوف. Но знам, че никога не би изрекъл нещо, което би звучало помпозно. Защото на къщата си е поставил плоча:

Иде празник на земята. Ще бъде ден велик. И таз земя – звезда небесна, ще свети, дорде няма мир и правда вечна.

Този свой стих той скромно е подписал: „Безимен“. Дано новият собственик остави плочата – като един мъничък, почти нищожен жест към едно щедро сърце, одухотворявало 40 години това място. За памет и заради незаучените уроци. . .

Сега Ботьо Баракوف стига багажа си (тук вече няколко пъти е нападан от крадци, от иманяри. . .) Чака го галерията. В Итотчик има къща – ще бъде винаги отворена за добри хора. Има 300 дка земя. Ако я върнат, ще я даде на племенника си Плямен Баракوف (организация „Бълно“), за да изгради върху нея селище за деца без родители. А за всеки случай си е измислил и епитафия: „Каквото можаш, дадох на този свят. . .“

Обещаваме си среща в Габ-

Проф. д-р Андрей ПАНТЕВ

МИСЛИ ЗА

Парвенюшкото захласване пред чуждите възвисености

Съвсем наскоро преминах застоянието от Университета до ЦУМ заедно с английски българист, позитерзан от изпитите при многобройните кандидати за британско образование и специализация. По време на този продължителен поход той трекваше доста ласкателни приключения – получи две покани за незабавна вечеря, две предложения за телевизионно интервю, молба за препоръка в неговия университет в Оксфорд, три покани за приятелски срещи и предложение за издаване на две му книги по история на България. Пламенен англофил припряно му предлагаше компетентен превод на изисканите словесности, написани пред паметника „Цар Освободител“ и на бившия мавзолей, а току-що интервювани от него студенти съзаклянически поддигваха: „Ще стане ли?“. Човекът учтиво поднасяше разочаровашото съобщение, че утре си замивава и мънкаше кратки обещания и неясни проекти. Аз споделям мотивите и стремлението на всички тези хора, но в същото време усещах какво си мислеше той, баз, разбира се, да го пока-

удогничество с крайности? Не виждаме ли пропаст между искрено поклонение пред културно-историческите и стопанските постижения на другите и снова безусловна програмирано работелние, което много рядко е изпълнявало прагматично предназначение?

ВМНОГОЛИКИЯ ПОТОК на човешката история има много прерватности, много епизоди на мъчително угнетение, крах, позор и дори безизходница, сполетели някога велики етноси, империи и континенти. Никой от тях не е преодолявал тези състояния сам, без чуждо институционно заемстване и технологическа помощ. Но все пак началният спасителен импулс започва „отвътре“. Не само като политическа промяна, но и като морално поведение.

Когато след 1815 г. французите шептах „бедната Франция“, те не чакаха някой друг да започне възстановяването на нейното доскорошно величие. Към Съединените щати не полетяха помощнически пратки след Гражданската война от 1861-1865 г. – един от най-изтощителните, разрушителни и кръвопролитни конфликти в историята на XIX век. Колко бързо приключиха тягостните епизоди с войнишката супа за германците и японците след 1945 г.! И нима не бяха в разваляни прифтици-

ри разруха не са били преодолени с рецепти за безуслов-

вграждане в одобрителните стереотипи

на тези, които помагат. Неотдавна един телевизионен журналист, събесвавайки за пребит автонарушител в САЩ, ни увери, че тъкмо така следвало да постъпва американската полиция! Е, да, но това негово мнение се различава от реакцията на калифорнийската общественоост. Едва ли всички ще разберат това прекокарване, но знам, че никой няма да ни заобича, още по-малко – зауважава, от подобни жестове. А колко други субпродукти на една или друга чужда култура се възприемат днес като висша мъдрост, добродетел, откривателско творчество.

Именно поради това не следва да представяме нашите, надявам се, създадени инициативи и процентици по стопански, институционни, етнически и морални индикатори като стремеж да отговаряме на чужди изисквания и стереотипи. Ние се променяме не за да ни ха-

САМО СЕ ПИТАМ, дали доскорошната предпазливост, а и страхът от контакти с такива като него, не са по-